

Soutěž o nejlepší studentský esej
esej: Má pravdu ten, kdo má nejvíce lajků?

Jelikož je dle mého názoru pravda neuchopitelná, odpověď na otázku „Má pravdu ten, kdo má nejvíce lajků?“ mi moje filosofie velice ulehčuje. Ať je daný člověk „lajkovaný,“ či nikoliv a jeho tvrzení se mohou jevit jako jasná, ba dokonce zcela pravdivá, své pravdivé podstaty nikdy nenabudou. Vždyť nedotknutelnost pravdy je nastíněna již v nejznámější knize světa = Bibli. Její čistota bude vždy zakalena interpretací člověka, jenž si ji spolehlivě doupraví k obrazu svému. Už jen samotný průběh určité skutečnosti, okamžiku zrození pravdy je ovlivňován schopností každého z nás vnímat danou situaci odlišně dle našich sympatií či osobního přesvědčení. Naším úkolem tedy není nesmyslně se za pravdou pachtit, ale pouze se jí pokorně snažit vši silou co nejvěrněji přiblížit.

Nutno podotknout, že se mé přesvědčení s realitou značně rozchází. Mnohdy totiž propadám obavám vůbec otevřít okno internetového prohlížeče ze strachu před emocionálními výlevy, které mi sociální sítě a diskuzní fóra s čím dál kratším intervalem nabízí. Stalo se téměř zvykem, že na první pohled nenápadní lidé dokáží být za monitorem nepřiměřeně agresivní. Bez ostychu dokážou přát jiným smrt nebo druhé dokonce vulgárně urážet a hrubě napadat je samotné i milované blízké dotýčných. Jak je možné, že v naší zemi, po dlouhé dekádě komunismu stále vládne na mnoha fórech názor, že by se České republiky v rámci „ochrany národa“ mělo znovu ujmout Rusko? Pochybuji, že se diskutující pouze daného dne špatně vyspali. Pravidelnost, se kterou se podobné názory v online prostoru vyskytují, je přesvědčivým důkazem o vážnosti celé situace. Když k tomu připočtu ještě ohromné množství lidí, které diskutujícího za takové myšlenky odmění „vztyčeným palcem,“ tajně doufám, že se jedná o pouhé internetové trolly. Výsledek letošních voleb mi však i tento slabý záblesk důvěry v zdravý rozum nekompromisně uhasil. Lajků mají vítězové požehnaně. Mají ale skutečně pravdu?

Nemusíme se držet nutně v kyberprostoru, kde je tlačítko „to se mi líbí,“ symbol souhlasu, popularity, podpory a uznání osoby, které náleží, tolik oblíbené. Vše se totiž paralelně odehrává také v nevirtuálním, hmatatelném světě, ve kterém se však vztyčený palec, věrně suplující naše pocity, vytrácí a zastupují jej slova a činy každého z nás. Pocit náklonnosti je v takovém případě hůře rozpoznatelný, o to však opravdovější. Je lidské důvěřovat tvrzením, která nás uklidňují či ujišťují v nejrůznějších oblastech našeho vnímání. Z tohoto postoje však zbývá už jen malá cihla do dostavění informační zdi, před kterou se kolem nás hromadí pouze kopce lží, polopravd a dezinformací. Zdi, která nás spolehlivě odřízne od jakéhokoliv náznamu kritického smýšlení. Zdi, kterou velmi snadno postavíme, její probourání nás ale stojí mnoho

námahy. Tato bariéra v nás byla za minulého režimu velmi pečlivě v rámci „budování zodpovědné socialistické vlasti“ kousek po kousku stavěna. Možná i to způsobuje naši stále trvajících tendenci názory raději přijímat, než-li vytvářet.

Nejvíce „lajkovanými“ osobami našeho dětství bývají bezesporu rodiče. Tyto dvě mnohdy téměř zbožně uctívané osoby se postupně staly našimi průvodci každodenním životem. Byli to rodiče, kteří nám vždy trpělivě pomáhali, v těžkých chvílích nás utěšovali, vytvořili v nás určité hodnoty, jichž se více či méně celý život držíme. O to těžší je zlom v momentu dospívání, kdy se osamostatňujeme se zjištěním, že svět je mnohem komplikovanější, než nám bylo vštěpováno a ne všechna slova našich autorit jsou pravdivá, v horším případě se s nimi dokonce zcela názorově rozcházejí. Patří mezi naše nejbližší, držitele „nejvyššího množství lajků.“ Stoprocentní pravdu v našich očích už však nemají. Přesto nám dali do vínku hodnoty, které nám v bouři této životní etapy spolehlivě zalepují díry naší lodi v ochraně před potopením do vod smutku a pochybností. S přibývajícím věkem začínáme hledat, tápat. Trošku paradoxně se opět podvědomě vracíme k objektu vhodnému našeho následování, k někomu, kým bychom se díky jeho smýšlení či chování znovu mohli inspirovat - idolem známým z plakátů a televizních obrazovek nebo z našich každodenních setkání. Hledání to není jednoduché. Někdy tuto změnu kurzu ani nepostřehneme, jindy nám bezúspěšné pátrání zabere celý život.

O to jednodušší je ve snaze někoho následovat tíhnout k lidem, kteří mluví zkratkovitě, zjednodušeně a často nepravdivě - jedincům schválně překrucujícím fakta se záměrem vypadat lépe v očích ostatních. „Pravda“ podávaná jejich ústy je velmi snadno konzumovatelná a obvykle jednoduše černobílá. To je recept na úspěch. Splňuje totiž všechno, co jsme jako děti uznávali a na co jsme do let dospělých více či méně naprogramováni. „Rodičovská“ autorita je při špatném výběru během našeho života zastoupena falešnými pózery, populisty, jejichž úspěch vybudovaný na lži nám dává pocit falešného uspokojení. Mám až husí kůži při pomýšlení na to, jak velká část české populace tíhne k názorům těchto jedinců. Přenesme se na chvíli zpátky do prostoru internetu, jehož myšlenka svobody slova je pro mě stále nedoceneným faktem. Pro mladou generaci by nyníjší „stopování pravdy“ mělo být snazší než kdy dříve - koneckonců také kdy jindy než nyní mělo lidstvo možnost názory a tvrzení pěkně v klidu ze všech možných úhlů pohledu, různých pramenů a zdrojů prozkoumat? Jako by s příchodem nových možností zároveň odešla chuť jejich výhod využít. Zlenivěli jsme. Přehršel informací nevyužíváme k analýze, nýbrž k selekci vybraných názorů, se kterými se ztotožňujeme a jiné už ani slyšet nechceme. Mladší ročníky více okouzila možnost chatování a horlivého sledování youtuberů, než pídění se po pravdě.

Kritika starších, že „na síti“ trávíme velké množství času je ale svým způsobem nepěknou ironií osudu. Nemají totiž právo pasovat se do rolí soudců, kteří náctiletým tuto neřest vyčítají. Cožpak nejsou stejní? Cožpak každým douškem nehltají plytké pořady pochybných televizních stanic a nenesou právě oni každý druhý den ve své síťovce alespoň jeden bulvární „kousek,“

aby následně mohli nad pranýřovanými hvězdami maloměšťácky ohrnovat nos? V závěsu příštího týdne se k nim ale spolehlivě se štěněčí věrností vrátí přemožení touhou znovu jedním dechem číst vymyšlené tipy na spokojený život připravující se o žití jich samotných. Lidé se napříč generacemi v mnoha ohledech podobají. Všichni přirozeně, ať už při sledování instagramových profilů či pročítání nedělního Blesku závidíme. Žalostně se snažíme svůj život na alespoň malý kousek přiblížit tomu prominentnímu, kterého ale již ze své podstaty nikdy nedosáhneme. To nás ničí, a proto se stále více a více pokoušíme v této honbě za povrchností uspět. Celý problém tím pádem roste a mnohým z nás dokonale, systematicky decimuje život, protože si ani za mák nejsme schopni uvědomit, že naše hodnoty leží někde hlouběji než v přepychu a blahobytu. Slabounký hlas opravdu významných osobností a myslitelů, kteří si naopak následování zaslouží, je haldou ostatních překřičen, především z důvodu absence uměle přislazených, podbízivých slov užívaných většinou sledovaných. To vše zacykluje usazenou vrstvu prominentů, jejichž názory většina populace jako pravdu hltá. Zde tedy přímá úměra mezi oblíbeností a „pravdou“ platí, třebaže se nikdo po bližším prozkoumání nepozastavuje nad jejím pančováním nebo alespoň povrchností mnohých témat.

Konzum moderní doby, založený na ukázkové falši, celou honbu za pravdou ještě více ztěžuje. Každá společnost vede svoji reklamní kampaň, která konzumenty v podstatě záměrně klame za účelem zvýšení zisků. Opravdu budou naše děti s bonbony šťastnější? Opravdu budou pánové s deodorantem nejmenované značky před rozvášněnými nápadnicemi beznadějně utíkat? Opravdu se náš život jako mávnutím kouzelného proutku změní v kvalitnější, hezčí, třpytivější pouhým zakoupením určitého výrobku? I když bychom měli přirozeně za pomoci rozumu věřit v pravý opak, každý z nás zná odpověď. Je ale přece navzdory našim zákeřným smyslům tak uklidňující všem těm krásným věcem a situacím v idylických, barevně nastíněných reklamách věřit. Celý svět každoročně netrpělivě očekává vydání nového telefonu nejznámější technologicko-inovátorské globální společnosti. Lidé v Americe, Evropě či Austrálii hodiny napjatě stepují v sáhodlouhých frontách, jen aby svého nového favorita získali, mnohdy před prodejny dokonce den předem nocují. Vyspělý západní svět jásá, s čím novým zase jeho lidé přišli a o jak významný milník pro každého z nás se jedná. Poplácáváme se po ramenou, uznale kýveme hlavami a neúnavně básníme o tom, jak se nám zase bude o něco málo lépe žít. I tato situace je zčásti vyvolanou mystifikací, i tato situace je smutnou polopravdou, přestože značka jako taková předpoklad popularity nastíněný v nadpisu textu bez výjimky splňuje. O technologický převrat se sice bezesporu jedná, nikdo už ale neprozradí, v jakých podmínkách se tento „skvost“ vyráběl. Na druhé straně zeměkoule desetitisíce absolutně přehlížených lidí z rozvojových oblastí bez slyšitelného hlasu (mnoho společností odmítá prozradit konkrétní výrobu daného artiklu kvůli zvýšení anonymity a z toho plynoucího omezení diskuze na toto téma) opouští své vlastní rodiny a urputně pracují v nelidských podmínkách za směšnou mzdu, abychom se následně mohli ujišťovat chabými mystifikacemi o naší genialitě a již netrpělivě očekávali další odhalení „plodů naší tvrdé práce.“

Nejdená se však jen o elektroniku. Podobné podmínky moderního vykořisťování jsou praktikovány také u produkce cizokrajného ovoce, sexuálních odvětví, čajovém průmyslu. Skoro jako bychom se nechávali obelhávat záměrně přímou úměrou - čím horší podmínky vzniku, tím křiklavější pozlátka, krásnější kampaň s jediným úkolem pořádně a jednou pro vždy „zaplácnout“ veškeré hrůzy s daným produktem či službou související. A kdyby měl někdo nějaké námitky? Hlavní je přece cena a špatné svědomí uspokojí přihození dvou, třech víček navíc do sbírky na určitou humanitární činnost. Proč se také snažit zlepšit příčiny, když můžeme pohodlně s tváří spasitelů potlačovat následky...

Lidé by se měli naučit po pravdě toužit a hledat ji, nespokojit se pouze s mnohem snáze vnímatelnými zkratkovitými tvrzeními. Jedině tak si vytvoříme kritické myšlení, budeme hůře manipulovatelnými a život postavený na pevných nelživých základech pro nás bude kvalitnějším a jednodušším. Pravdu bychom měli ctít a vyžadovat, ocenit každého, kdo se jí v interpretaci snaží alespoň trochu přiblížit. Jenže, dokážeme to? A mám vlastně vůbec pravdu já sám?

„Pravda a láska zvítězí nad lží a nenávistí,“ prohlásil v roce 1989 Václav Havel, jedna z největších osobností České republiky. Prohlášení, které kvůli své výjimečnosti a častému vypichování značně znevšednělo. Neberme proto tuto větu jako obecně známý fakt. Berme ji jako výzvu k tomu být lepšími lidmi, lidmi, kteří pravdu ctí a snaží se ji šířit dál. Zcela určitě nedosáhneme nejvyššího počtu „lajků.“ Věřím však, že zpětně bude naše snažení náležitě oceněno.